

Betygens utveckling och jämförelser mellan slutbetyg och resultat på nationella prov

Anders Karlsson¹³

I media har nyligen diskuterats om det råder en betygsinflation i bl.a. grundskolan. I denna artikel redovisas utvecklingen över tiden när det gäller betygen i årskurs 9 i grundskolan. Jämförelser görs mellan slutbetyg och resultaten på nationella prov. Dessutom redovisas några skillnader mellan flickor och pojkar avseende slutbetyg.

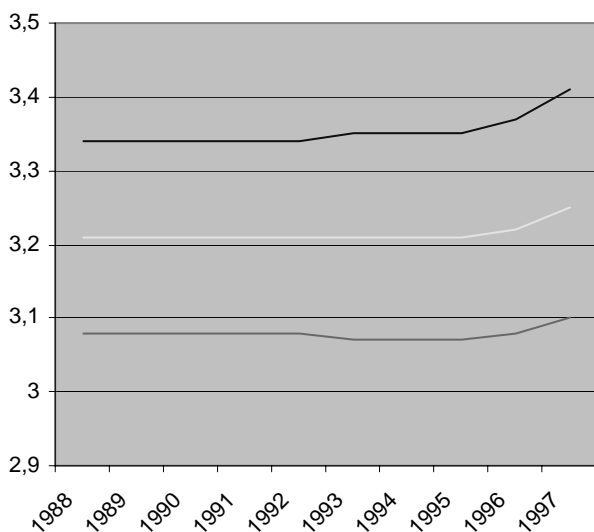
I figur 1 och 2 visas genomsnittsbetyget från årskurs 9 läsåren 1987/88 – 2002/03. De elever som gick ut t.o.m. vårterminen 1997 fick betyg enligt det relativa betygssystemet, med betyg på skalan ett till fem. Medelbetyget har beräknats som medelvärdet av samtliga elevers betyg i alla ämnen. Vårterminen 1998 gick elever för första gången ut årskurs 9 med slutbetyg enligt det nya mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet. Meritvärdet utgör summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen. Betyget "godkänd" ges värdet 10 poäng, "väl godkänd" 15 poäng och "mycket väl godkänd" 20 poäng, vilket innebär att det maximala betygsvärdet är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne.

Medelbetyget bland dem som gick ut årskurs 9 låg till 1996 omkring 3,2, för att 1997 stiga något till 3,25. Flickorna har under alla åren haft högre medelbetyg än pojkarna och skillnaden har nästan konstant varit 0,3 betygsenheter. Sålunda var 1997 medelbetyget bland flickorna 3,41 och bland pojkarna 3,10. Övergången till det kunskapsrelaterade betygssystemet ändrade inte detta mönster mellan flickor och pojkar. Flickornas genomsnittliga meritvärde har varje år

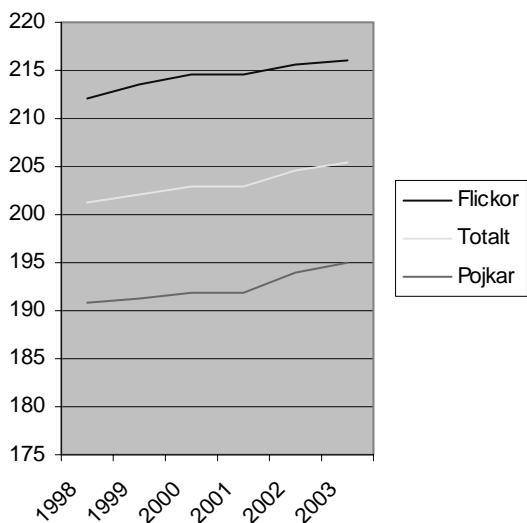
¹³ Författaren är utredare vid enheten för skolstatistik vid SCB. Johan Lindberg och Rikard Persson vid samma enhet har bidragit med underlag till artikeln. Förfrågningar kan ställas direkt till författaren via e-post med adress fornamn.efternamn@scb.se.

sedan 1998 legat drygt 20 poäng högre än pojkarnas. Bland dem som gick ut årskurs 9 år 2003 var meritvärdet i genomsnitt 216 för flickorna och 195 för pojkarna. Sedan starten har det genomsnittliga meritvärdet ökat svagt från år till år, 1997 var det 201 poäng och 2003 uppgick det till 205 poäng.

Figur 1
Medelbetyg bland dem som gick ut årskurs 9 åren 1988-1997

Figur 2
Genomsnittligt meritvärde bland dem som gick ut årskurs 9 åren 1998-2003

Slutbetygen ofta högre än resultaten från de nationella proven

Figur 3 visar hur eleverna fördelade sig efter slutbetyg samt resultat (betygsfördelningen) på olika nationella delprov i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska bland dem som gick ut årskurs 9 år 2003. De nationella proven genomfördes i årskurs 9 under våren 2003. Betygen som redovisas är godkänd (G), väl godkänd (VG), mycket väl godkänd (MVG) samt ej nått målen (E). De som ej deltagit i de nationella proven är exkluderade i diagrammet.

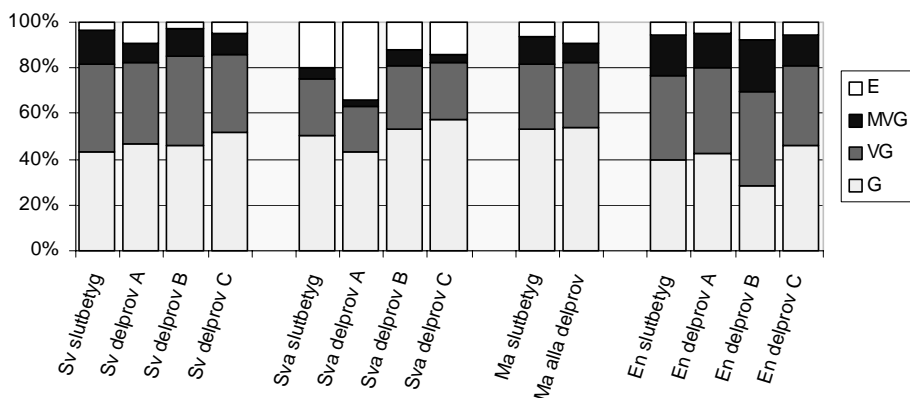
När det gäller de nationella proven finns sammanvägda resultat för ett ämne endast för matematik. För övriga ämnen redovisas resultaten för varje delprov. I svenska och svenska som andraspråk omfattar delprov A läsförståelse, B muntlig förmåga och C skriftlig förmåga, medan i engelska delprov A mäter muntlig förmåga, B receptiv förmåga och C skriftlig förmåga.

Jämförs slutbetygen med resultaten på de nationella proven för dem som gick i årskurs 9 läsåret 2002/03, så var slutbetygen betydligt högre än provresultaten i svenska och matematik. I svenska hade t.ex. 15 procent av eleverna MVG i slutbetyg, medan den högsta andelen MVG på delproven var 12 procent. Skillnaden mellan slutbetyg och prov var stor i synnerhet för flickorna. I matematik var andelen elever med MVG i slutbetyg 12 procent medan andelen med samma betyg på proven var 9 procent. Pojkarna hade bättre resultat på proven än flickorna, medan flickorna hade högre slutbetyg än pojkarna.

För svenska som andraspråk och engelska var överensstämmelsen mellan slutbetyg och provresultat rätt stor. Det var en högre andel pojkar som hade MVG i svenska som andraspråk på proven, än vad som fick detsamma slutbetyg. I engelska hade flickorna bättre provresultat och fick också högre slutbetyg än pojkarna.

Figur 3

Andel (%) elever fördelade efter slutbetyg och resultat på nationella prov i vissa ämnen bland dem som gick ut årskurs 9 år 2003

Flickorna hade högre slutbetyg än pojkarna i de ämnen som ger behörighet för gymnasiestudier

För att vara behörig till gymnasieskolans nationella och specialutformade program krävs godkänt i svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska och matematik. Bland dem som gick ut årskurs 9 år 2003 var de genomsnittliga betygsvärdena i svenska 13,0, svenska som andraspråk 9,6, matematik 12,0 och engelska 13,0.

I samtliga dessa ämnen hade flickorna ett högre genomsnittligt betygsvärde än pojkarna. Störst var skillnaderna i svenska, där betygsvärdet för flickorna låg på i genomsnitt 14,1 mot pojkarnas 11,9. Även i svenska som andraspråk var flickornas betygsvärde betydligt högre än pojkarnas, 10,6 mot 8,9. I engelska var den genomsnittliga skillnaden en poäng, 13,5 mot 12,5, medan matematik var det ämne där betygsvärdet skilde sig minst åt, 12,2 för flickorna och 11,8 för pojkarna.

Mer information och statistik finns att hämta på Skolverkets hemsida, www.skolverket.se.